

KOMENTAR IZMENA I DOPUNA ZAKONA O SPOLJNOTRGOVINSKOM POSLOVANJU - "Sl. glasnik RS", br. 88/2011

U skladu sa zahtevima Svetske trgovinske organizacije i sugestijama Evropske komisije, donet je **Zakon o izmenama i dopunama Zakona o spoljnotrgovinskom poslovanju**, koji je stupio na snagu 2. decembra 2011. godine, a primenjivaće se od **1. februara 2012. godine**.

Definicija lica u spoljnotrgovinskom prometu

- **domaća lica** (pravno lice, ogranak domaćeg i stranog pravnog lica i preduzetnik koji imaju sedište, odnosno koji su registrovani u Republici Srbiji, kao i fizičko lice koje ima prebivalište u Republici Srbiji, osim fizičkog lica koje ima prebivalište, odnosno boravište van Republike Srbije, duže od godinu dana),
- **strana lica** (svako lice koje nije u smislu tog zakona definisano kao domaće lice).

Iz navedenog proizlazi da se kao **domaće lica** u spoljnotrgovinskom poslovanju tretira **ogranak domaćeg i stranog pravnog lica** registrovan u Republici Srbiji. Ogranak privrednog društva (i domaćeg i stranog) uređen je **Zakonom o privrednim društvima ("Sl. glasnik RS", br. 36/2011)** koji se primenjuje od 1. februara 2012. godine, po kome su uređena pitanja koja se odnose na pojam, obrazovanje, registraciju, dejstvo registracije zastupnika ogranka, upotrebu poslovnog imena i drugih podataka, prestanak ogranka i specifičnosti u vezi sa ogrankom stranog privrednog društva.

Slobode spoljnotrgovinskog prometa robom

Domaćim i stranim pravnim licima, njihovim ograncima, kao i preduzetnicima data je mogućnost da obavljaju spoljnotrgovinski promet robe pod jednakim uslovima, čime se obezbeđuje poštovanje **principa nediskriminacije** privrednih subjekata. Takođe, domaćim i stranim fizičkim licima daju se ista prava u spoljnotrgovinskom prometu robom s tim što taj promet mogu obavljati samo za **sopstvene potrebe**. Kao i pre izmene ovog Zakona, državni organi, verske, sportske, humanitarne i ostale organizacije spoljnotrgovinski promet robom mogu da obavljaju samo za sopstvene potrebe.

Definisanje tretmana najpovlašćenije nacije i nacionalnog tretmana

Tretman najpovlašćenije nacije i nacionalnog tretmana definisani su u skladu sa odredbama Opšteg sporazuma o carinama i trgovini i Opšteg sporazuma o trgovini uslugama, i to u odnosu na robe i u odnosu na usluge. U pogledu izuzetka od principa spoljnotrgovinskog poslovanja takođe je izvršeno usklađivanje sa opštim izuzecima i izuzecima iz bezbednosnih razloga sadržanim u Opštem sporazumu o carinama i trgovini. Pre ove izmene bilo je devet izuzetaka, a sada je predviđeno 11.

Ovlašćenje za donošenje podzakonskih akata

Ranije je bilo predviđeno da Vlada, na predlog ministarstva ili drugog nadležnog organa, propisuje mere koje utiču na spoljnotrgovinsko poslovanje, a nadležno ministarstvo propisuje uputstvo za primenu mera u skladu sa zakonom. Međutim, izmenom Zakona propisano je da **Vlada propisuje i mere i uslove** za primenu mera koje utiču na spoljnotrgovinsko poslovanje dok je ovlašćenje za ministarstva da propisuju uputstva za primenu mera brisano.

Kvantitativna ograničenja kod uvoza i izvoza

Do 31. januara 2012. godine **Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja** može da raspodeljuje kvote, a **od 1. februara 2012. godine** pored navedenog ministarstva kvote će moći da raspodeljuje i **drugi nadležni organ**, koji po Zakonu može Vladi da predloži uvođenje kvantitativnih ograničenja.

Kvota su se raspodeljivale prema redosledu prijema zahteva, a od **1. februara 2012. godine** raspodela će se vršiti:

- **izdavanjem dozvola na neautomatski način** (po propisanoj proceduri) za uvoz, odnosno izvoz dodeljene kvote,
- **prema redosledu carinske deklaracije** (u ovom slučaju carinski organ otpisuje kvote u momentu carinjenja robe).

Do sada se kvota mogla koristiti šest meseci, a ubuduće **godinu dana** od njene dodele. Predviđeno je da akt o dodeli kvote može da stavi **van snage** ne samo **Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja**, već i **drugi nadležni organ** (koji je raspodelio kvotu), ako se dodeljena kvota ne koristi u skladu sa uslovima utvrđenim propisom o uvođenju kvantitativnog ograničenja, odnosno aktom o dodeli kvote.

Izdavanje dozvole

Automatsko izdavanje dozvole za uvoz, izvoz ili tranzit pojedine robe znači da se zahtev za izdavanje dozvole odobrava u svim slučajevima uz podnetu propisanu dokumentaciju.

Izmenjen je postupak izdavanja, korišćenja i ukidanja dozvola:

- brisan je stav kojim je bila propisana dokumentacija koja se uz zahtev za izdavanje dozvole podnosi organu za izdavanje dozvole,
- **Vlada donosi propis** kojim se utvrđuje **izdavanje** uvozne dozvole, kao i propis kojim se utvrđuju **izuzeća, odstupanja ili izmene uslova** za izdavanje uvozne dozvole, odnosno **spisak robe** koja se uvozi na osnovu dozvole.

Ako se propisom utvrđuju izuzeća od obaveze pribavljanja dozvole, moraju se obavezno utvrditi i kriterijumi za ta izuzeća, način podnošenja zahteva za ta izuzeća, kao i način odlučivanja o zahtevu za izuzeće. Postupak za izdavanje dozvole treba da bude što jednostavniji. Zahtev se podnosi jednom organu, izuzetno drugom (najviše tri organa).

Tehnički zahtevi za proizvode

Predviđeno je da se tehnički propis, u smislu zakona kojim se uređuju tehnički zahtevi za proizvode i ocenjivanje usaglašenosti, može primeniti na uvoz robe, ali da njegova primena ne može imati za posledicu dodatno ograničenje uvoza. I dalje je ostala odredba da usaglašenost sa standardima nije uslov za uvoz robe.

Zaštita ravnoteže platnog bilansa

U skladu sa zahtevima Svetske trgovinske organizacije predviđeno je da mere za zaštitu ravnoteže platnog bilansa budu prevashodno zasnovane na **ceni**, a ne na kvantitativnom ograničenju uvoza. Kvantitativno ograničenje uvoza može se uvesti samo ako mere zasnovane na ceni ne mogu da zaustave naglo pogoršanje platnog bilansa. U tom slučaju Vlada, na predlog Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja i na osnovu podataka i

mišljenja dobijenih od Narodne banke Srbije, može da ograniči količinu i vrednost uvoza. Predlog za ograničenje uvoza mora da sadrži **obrazloženje** razloga zbog kojih mere zasnovane na ceni ne rešavaju platnobilansnu situaciju.

Mere za zaštitu ravnoteže platnog bilansa primenjuju se samo u onoj meri koja je opravdana i pod uslovom ako je neophodno da se zaustavi znatno opadanje deviznih rezervi ili spreči neposredna opasnost od znatnog opadanja deviznih rezervi.

Predlog za uvođenje ovih mera mora da sadrži i kriterijume za određivanje proizvoda koji podležu merama za zaštitu ravnoteže platnog bilansa i ti kriterijumi moraju biti obrazloženi. Međutim, određeni osnovni proizvodi mogu biti izuzeti od primene mera za zaštitu ravnoteže platnog bilansa.

Ostale izmene i dopune Zakona

Definicija **tranzita robe** usklađena je sa carinskim propisima tako da je tranzit robe prelazak robe preko carinske teritorije R. Srbije.

Umesto dosadašnjeg obaveznog dato je **fakultativno** ovlašćenje Vladi da može da propiše bliže uslove za **plaćanje** i **naplatu u robi**, odnosno **uslugama**.

U delu **kaznenih** odredaba, propisani su novi iznosi novčanih kazni, u okviru propisanih minimuma i maksimuma, a propisane su i odgovarajuće kazne za preduzetnike, odnosno fizička lica.

U skladu sa Sporazumom Svetske trgovinske organizacije o procedurama za izdavanje uvoznih dozvola, predviđeno je da se, u slučaju da se u pismenom zahtevu, odnosno dokumentaciji za izdavanje dozvole daju netačni podaci, za prekršaj učinocu može izreći **opomena**, ako je prekršaj učinjen bez namere obmanjivanja ili grubog nemara.